

JEL Classification:

Юлія Терещенко

*аспірантка кафедри економіки та підприємництва,
КНЕУ ім. Вадима Гетьмана,*

Yuliia Tereshchenko

*PhD student at the Department of Economics and Entrepreneurship,
Vadym Hetman Kyiv National Economic University,
yuliia.tereshchenko@kneu.ua*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

**TRANSFORMATION OF THE TOURISM AND RECREATION
INDUSTRY DURING THE WAR**

Анотація. Досліджено вплив війни на туристично-рекреаційний сектор України, розглянуто успішні кейси ведення бізнесу в туристичній сфері під час війни, проаналізовано нові формати функціонування та сучасні цифрові інструменти туристично-рекреаційного сектору.

Abstract. The article examines the impact of the war on the tourism and recreation sector of Ukraine, considers successful cases of doing business in the tourism sector during the war, and analyses new formats of operation and modern digital tools of the tourism and recreation sector.

Туризм вважається однією з найприбутковіших галузей економіки в усьому світі, туристична індустрія виробляє приблизно 10-11% ВВП країн світу. Україна має великий рекреаційний потенціал завдяки своєму вигідному географічному розташуванню, різноманітному клімату, ландшафтам, транспортній інфраструктурі та культурній спадщині. Вона омивається Чорним та Азовським морями, Карпатськими горами та степовими регіонами, багатими на дику природу.

Туризм значно підвищує якість життя та добробут українців, стимулюючи витрати у суміжних секторах, таких як транспорт, торгівля та громадське харчування, що призводить до мультиплікативного ефекту. У 2019 році цей непрямий вплив становив 7% ВВП і створив 1,2 мільйона робочих місць.

Масштаб впливу військових дій на український туризм поки що важко оцінити в повній мірі, оскільки повномасштабна війна триває. У лютому 2022 року війна з Росією паралізувала туристичну галузь і фактично зупинила її. Східні та південні регіони України стали недоступними для туристів через активні бойові дії, небезпеку для життя людей, руйнування історичної та культурної спадщини. Значні території на сході, півдні та півночі України заміновані. Це близько 30% всієї площі країни.

Повномасштабна війна створює нові виклики для розвитку туризму, які включають низку проблем, а саме

- 1) зони окупації та активних бойових дій є небезпечними для туристів;

- 2) втрата значної частини природного та історико-культурного потенціалу туристичних територій
- 3) руйнування туристичної інфраструктури;
- 4) зменшення заощаджень на відпочинок; порушення логістики всередині України;
- 5) виїзд працездатного населення за кордон.

Туризм в Україні втрачає дуже значну кількість фінансів. По-перше, це пов'язано зі зменшенням загальної кількості туристів. У 2020 році було близько 4 мільйонів іноземних туристів. У 2022-2023 роках ця цифра зменшилася вчетверо. Досить схожа ситуація і з внутрішнім туризмом. Також через активні бойові дії, загрози ракетних ударів та мінування туристичних зон 13 з 24 областей залишилися практично без туризму. Ми проаналізували кілька туристичних проектів, що мають унікальний досвід в успішному функціонуванні під час війни.

"Хата Гончара" - сімейний бізнес, який з 2015 року займається культурно-туристичним комплексом "Етносело", розташованим у Запорізькій області. З початком повномасштабної війни вони допомагають біженцям та військовим із Запорізької області з відбудовою та волонтерством.

Головною метою проекту ULIS є розвиток екологічної свідомості та підтримка суспільства, в якому він реалізується. Десять відсотків прибутку від ULIS спрямовуються на соціальні ініціативи в місцевій громаді: наприклад, створення пішохідних доріжок у лісі, що прилягає до готелю, ремонт доріг, пошкоджених під час окупації, фінансування соціальної інфраструктури та сортування сміття.

Проект "БУР-табір" - це волонтерські будівельні табори, що діють у різних містах і селах України, залучаючи до волонтерства молодь з усієї країни. Тут волонтери ремонтують будинки для людей, які втратили житло через війну, відновлюють будівлі, пошкоджені під час обстрілів, а також долучаються до створення або вдосконалення молодіжних центрів.

Проект Flat Planet - це інноваційний туристичний додаток, основною метою якого є проведення екскурсій по всьому світу, зокрема, як альтернатива традиційним гідам. Аудіоконтент додатку відтворюється на основі географічних координат і доступний різними мовами. Flat Planet також пропонує співпрацю з культурними установами та гідами для створення контенту для відвідувачів.

За час війни з'явилися нові формати українського туризму. Ми виділили 4 їх види: 1) меморіальний туризм, що означає документування наслідків збройної агресії Росії проти України; солідарний та волонтерський туризм - поєднання туризму та волонтерства для підтримки та швидкого відновлення деокупованих територій; 3) інклюзивний та рекреаційний туризм - надання туристичних послуг для військовослужбовців та членів їхніх сімей, а також інших категорій людей, які постраждали внаслідок бойових дій; 4) екологічний туризм в Україні - надання переваги тихим місцям, де можна насолодитися природою та відпочити від міської метушні.

Аналіз учасників ринку також показав, що вони широко використовують інноваційні цифрові інструменти:

- аналітика великих даних - організації використовують цю технологію у сферах обслуговування клієнтів, операційної ефективності та управління ризиками;
- таргетовані туристичні пропозиції - завдяки сучасним технологіям туристична галузь отримала доступ до низки ефективних інструментів для залучення аудиторії. Наприклад, сервіси тепер можуть аналізувати вподобання, звички та минулий досвід користувачів;
- віртуальний туризм, який може стати альтернативою для тих людей, які не готові або не можуть відвідати іншу країну. Він включає в себе віртуальні екскурсії та відео-тури з усього світу;
- розширення онлайн-сервісів - включає в себе розвиток послуг з бронювання турів, готелів, купівлі квитків, отримання медичної страховки, цілодобової підтримки туристів, які потребують допомоги;
- нові туристичні додатки - з екскурсіями по всьому світу, які покликані стати альтернативою путівникам, а аудіоконтент додатку відтворюється з прив'язкою до геокоординат і доступний багатьма мовами;
- онлайн-платформи - основне призначення, особливо в Україні, для волонтерства, пошуку партнерів, фінансування, обміну інформацією, популяризації проектів.

Отже, туризм в Україні стикається з багатьма викликами, але він вже продемонстрував неймовірну стійкість і величезний потенціал. І незважаючи на зовнішні та внутрішні проблеми, туристичний бізнес продовжує шукати шляхи адаптації та інновацій.

Література

1. Відновлення туризму і туризм для відновленн. Ukraïner. 2023. – URL: <https://www.ukrainer.net/turyzm-vidnovlennia/>
2. Звіт про прямі інфраструктурні збитки та непрямі економічні втрати від руйнувань, спричинених військовою агресією росії проти України, станом на червень 2023 року. Kyiv School of Economics. 2023. – URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/09/June_Damages_ENG_-Report.pdf
3. Кузьменко О. Туристичний Spotify. Дмитро Дубілет анонсував новий стартап Flat Planet із додатком для екскурсій. dev.ua. 2023. – URL: <https://dev.ua/news/novyj-startap-dubileta-1701778145>
4. Лаврів М. Гончарня, інклюзивний парк та зелений туризм. Це «Етносело», що працює за 50 кілометрів від фронту. 2023. – URL: <https://shotam.info/honcharna-maysternia-inkliuzyvnyy-park-ta-ekoselo-tse-khata-honchara-shcho-pratsiuye-za-50-kilometriv-vid-frontu/>
5. «УЛІС»: як побудувати успішний бізнес у сфері гостинності, де шукати інвестиції та як створювати нові проекти під час війни. 2023. – URL: <https://ain.ua/2023/10/03/ulis-yak-pobuduvaty-uspishnyj-biznes-u-sferi-gostynnosti-de-shukaty-investychnyi-ta-yak-stvoryuvaty-novi-proekty-pid-chas-vijny/>

References

1. Restoration of tourism and tourism for restoration. Ukraïner. 2023. - URL: <https://www.ukraïner.net/turyzm-vidnovlennia/>
2. Report on direct infrastructure damage and indirect economic losses from the destruction caused by Russia's military aggression against Ukraine as of June 2023. Kyiv School of Economics. 2023. - URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/09/June_Damages_ENG_Report.pdf
3. Kuzmenko O. Tourist Spotify. Dmytro Dubilet announced a new startup Flat Planet with an application for excursions. dev.ua. 2023. - URL: <https://dev.ua/news/novyi-startap-dubileta-1701778145>
4. Lavriv M. Pottery, inclusive park and green tourism. This is an "Ethnoselo" that works 50 kilometres from the frontline. 2023. - URL: <https://shotam.info/honcharna-maysternia-inkliuzyvnyy-park-ta-ekoselo-tse-khata-honchara-shcho-pratsiuie-za-50-kilometriv-vid-frontu/>
5. "ULIS": how to build a successful hospitality business, where to look for investments and how to create new projects during the war. 2023. - URL: <https://ain.ua/2023/10/03/ulis-yak-pobuduvaty-uspishnyj-biznes-u-sferi-gostynnosti-de-shukaty-investytsiyi-ta-yak-stvoryuvaty-novi-proekty-pid-chas-vijny/>